

Recognition, Respect and Repentance

זכור תשע"ו

Book of Our Heritage - R. Ki - Tav

Parashas Zachor

ON THE SHABBOS BEFORE PURIM, TWO TORAH scrolls are taken from the ark. The first is used for the regular weekly portion, with seven people called up for the reading, and the second is used for *maftir*:

Remember that which Amalek did unto you from the portion of Ki Setze (Devarim 25:17-19). (This Shabbos is referred to as *Shabbos Zachor* — "Remember" — based on the *maftir* reading. The *haftarah* is read from the Book of *Shemuel* (I 15:1-34), which also speaks of Amalek.

All Israel is obligated by the positive Torah commandment to hate Amalek and his descendants, and to verbally recall that nation's treachery. We are obliged to tell our children in every generation what Amalek did to us when we departed from Egypt. This mitzvah will be completely fulfilled only when Amalek's memory is totally obliterated and no remnant of that nation is extant. It is written in the Torah: Remember what Amalek did to you, on your way as you departed from Egypt... you shall obliterate the memory of Amalek, you shall not forget (Devarim 25:17-19). Our Sages explained: You shall obliterate the memory — verbally; you shall not forget — you shall harbor enmity in your heart.

To enable us to fulfill these Torah precepts, i.e., verbally recounting Amalek's treachery and harboring enmity in one's heart — the Sages ordained that this portion be publicly read from a Torah scroll once a year on the Shabbos before Purim. This time was chosen so that the obliteration of Amalek is followed by the obliteration of Haman, who was his descendant.

158

Shem MiShmuel

4a

To give us an idea of the intense wickedness of the nation of Amalek, Chazal make the following assertion:

Amalek is the opposite of Shabbos.

(Pirkei D'Rabbi Eliezer 43:1)

During the six days of Creation, the material world was brought into being, but until the first Shabbos it lacked any sort of spiritual existence. This meant that it could not relate to its ultimate Source —

God — Who, of course, does not exist in a corporeal sense. When Shabbos came, a holy soul, as it were, was breathed into the physical earth, giving it the means by which to connect to God. We can say, therefore, that the aspect of Shabbos that was mentioned on the first set of tablets was the ability of our weekly Shabbos to emulate the first Shabbos of Creation. This means that Shabbos enables our lives to contain an element of the Divine, to blow a spark of eternity and ultimate purposefulness into the mundane. Indeed, the Jew is granted a *neshamah yeseirah* (extra soul) on every Shabbos, reflecting the day's higher, more spiritual goals, which are intended to permeate the whole week.

2 צדוקי עזריאל - אהרן

קראנו היום זכור את אשר עשה לך עמלק, הפוסקים עמדו לזכור טעם הדבר, מה שתקנו לקרות פרשת זכור בשבת שלפני פורים, ולמה לא קבעוהו כפורים גופא, אשר הוא זמן מחיים עמלק ומש.

3

בין "זכור" ל"זכור" * פעמי מועד

32

בשבת שלפני פורים קוראים אנו בתורה את פרשת "זכור". זו הפרשה שבה מופיעה המצוה לזכור ולא לשכוח את אשר עשה עמלק לישראל בדרך, לאחר יציאת מצרים, ובה מופיע החיוב לאבד את זכרו של עמלק מן העולם. הפוסקים ביארו כי חז"ל תקנו לקרוא פרשה זו בשבת שלפני פורים, כדי להסמיך פרשה זו למעשה המן, שהיה מזרע עמלק. הם גם אמרו שחז"ל בתקנתם זו הסתמכו על האמור במגילת אסתר (ט, כח): "והימים האלה נזכרים ונעשים" שנדרש בפי חז"ל (מגילה יח, א) במובן שהזכירה היא בפה, דהיינו בקריאה. לכן מצאו חז"ל לנכון להקדים את הזכירה, היא מקרא פרשת "זכור", לעשייה, דהיינו הקיום המעשי של ימי הפורים.

בהקשר לכך ראויים לציון דברי ה"שפת אמת" (לפורים תרל"ד) המבאר שהזכירה המוקדמת, היא העושה את ימי הפורים לימי משתה ושמחה. על ידי שהימים נזכרים, על ידי כך הם נעשים לימי שמחה פנימית אמיתית. הסיבה שחז"ל תקנו את קריאת פרשת "זכור" בשבת, היא בפשטות לפי שאז הוא עיקר זמן קריאת התורה, וכדרך שתקנו לקרוא את פרשיות "שקלים", "פרה" ו"החודש" בשבת, כך עשו גם בענין פרשת "זכור".

אולם מדברי חז"ל משתמע כי אכן קיים קשר פנימי מסוים בין השבת ובין קריאת פרשת "זכור". כך שנו חז"ל במדרש תנחומא (כי תצא ז):

כתיב כאן (בפרשת עמלק) "זכור", ובשבת כתיב "זכור", שניהן שוין? אף על פי שכתוב בשבת "זכור" ובעמלק "זכור" אינן שוין... משל למה הדבר דומה? למלך שעשה סעודה וזימן את האורחים. נכנס התמחוי לפניו מלא כל טוב, אמר: זכור פלוני אהבני. משקינח את התמחוי אמר: זכור פלוני שונאי. אמרו לו אורחיו: זה הזכרת וזה הזכרת? אמר: לזה הזכרתי על תמחוי מלא ולזה הזכרתי על תמחוי ריקן. כך, השבת כתוב בה (שמות כ, ח): "זכור את יום השבת לקדשו" ולכבודו במאכל ובמשתה ובכסות גפיה, ובעמלק כתוב: "זכור את אשר עשה לך עמלק", על מה אתה זוכרו? על שולחן ריקן.

הרי שחז"ל ערכו ניגוד בין השבת ובין זכירת עמלק, שבשניהם ישנה זכירה, אלא שזו לחיוב וזו לשלילה.

4b

The Exodus from Egypt, on the other hand, reflects a completely different aspect of Shabbos. God overthrew the normal order of nature, striking the Egyptians with plague after supernatural plague, culminating in the departure of a nation of three million souls in one night from the most sophisticated and ruthless country in the ancient world. God harnessed the whole of the physical world to His holy aims. The entire gamut of corporeality acknowledged His power and trembled at the revelation of His Presence. As the Song at the Sea tells us,

People heard and were frightened; terror gripped the inhabitants of Philistia. Then the chiefs of Edom were confounded; trembling seized the powers of Mo'av; all the dwellers of Canaan melted.

(Shemos 15:14-15)

Since the second version of the Ten Commandments indicates that we keep Shabbos as a remembrance of these tremendous events, we may assume that this intense revelation of Divinity reoccurs each week. Indeed, the spiritual light of Shabbos is intended to make a great impact on us and on all of the material world. On Shabbos, our physicality is supposed to be abnegated by the all-pervading Presence of God. We and our world are supposed to be "embarrassed," as it were, at our inadequacy in comparison with the spiritual reality which surrounds us on Shabbos. In fact, the Hebrew word for "embarrassment," bushah, has the same basic letters as Shabbos.

Amalek's behavior reflected the precise opposite of these two primary aspects of Shabbos. When the Torah admonishes us to remember and annihilate Amalek, it tells us

how he chanced upon you on the way.

(Devarim 25:18)

The word here for "chanced upon" is a phrase denoting seminal emission and defilement. Amalek wanted to defile them with unnatural acts.

(Rashi loc. cit.)

Amalek wanted to defile klal Yisrael, not just in the physical sense, but also spiritually. These perverted acts indicated a desire to penetrate the spiritual core of the nascent Jewish people and to contaminate it with dross and evil. This, of course, is the precise opposite of the first intention of Shabbos — to fill our mundane, corporeal lives with holiness and purity, as explained above.

The second intention of Shabbos — allowing the revelation of God's glory to overpower our physical existence — was also frustrated by the deeds of Amalek. When every nation in the world stood in awe and fear at the might of the God of Yisrael, and would not dare contemplate attacking them, Amalek was different.

For the other nations feared to wage war against you, but this one [Amalek] came and started, showing the way to others.

(Ibid.)

Amalek was totally unimpressed by the magnificent revelation of God's power and thus attacked Yisrael soon after the crossing of the Yam Suf. This complete arrogance in the face of the greatness of the Creator is the exact opposite of the humbling, almost physically draining effect that the spiritual light of Shabbos is supposed to have on us.

Perhaps this is why it is more appropriate to read about Amalek and our obligation to obliterate it on Shabbos rather than on any other day of the week. For by keeping Shabbos as the Creator intended, we are already partly on the way to vanquishing the evil perpetrated and perpetuated by the archenemy of Yisrael.

PURIM AND THE MASKED WORLD / 201

9 R. Taty

Coincidence: Amalek's ideology is exactly that: everything is coincidence. What may appear to be evidence for the existence of the Creator and for His direct involvement in human affairs is only coincidence; there is no proof. Things just happen to be, nothing is really significant. All evidence is doubtful, all proofs are far-fetched; and that is Amalek: doubt and distance.

עמלק סמל המקריות

פגיעתו של עמלק בישראל מופיעה במקרא בביטוי: "אשר קרן בדרך". המושג "קרן" מתפרש בפי הפרשנים בהסברים שונים, ומהם שפירושהו במובן של מקריות, לאמור שעמלק ביקש להחזיר בישראל סממנים של שיטת המקריות.

עמלק הוא אב טיפוס של כופר בעיקר, וכפירתו היא שהיתה הרקע להתנכלותו לעם ישראל. הרי כל אדם המתבונן בפרשת בואו של עמלק להילחם בישראל עומד תמה: איך הדין עמלק לפעול בדרך זו? הן גם הוא היה אחד מני רבים ששמעו את כל הניסים והמופתים שנעשו לטובת עם ישראל, ושאלו את פרעה לשלחם מצרים בעל כרחו. גם על קריעת ים סוף התורה מעידה שמאורע זה התפרסם בכל העולם, ועל כך נאמר (שמות טו, יד): "שמעו עמים וירגזו, חיל אחז יושבי פלשת" וכו'. לאור זאת עולה השאלה הפשוטה: איך לא חשש עמלק לפגוע בישראל? איך הוא העז לגעת במי שהכל נבחו לדעת שהקב"ה בעצמו מוליכם ומנהיגם בורע עוז, ומיהו שינסה לקרש מלחמה על בנו היחיד של המלך?

מסתבר שהתשובה לשאלה זו נעוצה ברקע האידיאולוגי למלחמת עמלק. עמלק דגל בשיטה שהעולם מתנהל בצורה מקרה. "במקרה" המצרים לקו בעשרת המכות, ו"במקרה" ים סוף נקרע לפניהם ברע בו הם הגיעו לים.

בצורה מקרית ומוזרה ביותר דוקא רגע לאחר שהמצרים נכנסו לים, הם טבעו וצללו בו כמו אבן, וגם שאר מהלכיהם של ישראל, אינם מושגחים, אלא הינם פרי גורל עיוור. כיון שעמלק לא האמין בהשגחה, לא היה מה שימנע ממנו לנסות להתנכל לישראל.

יש לשים לב גם לצד נוסף של המטבע. עמלק אמנם כפר בהשגחה פרטית ודגל בשיטה ש"כל דאליים גברי", אולם אנו הרי יודעים ומכירים באמת הגדולה ש"אין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה", ולפיכך אין כל ספק שגם עמלק הרשע ימ"ש לא היה מסוגל לפגוע בצפורן קטנה של ישראל, אלמלא שמשמים איפשרו לו, ואף קראו לו לעשות כן. במלים אחרות, אלמלא שהיו פגמים מסויימים בהתנהגותם של ישראל, לא היה עמלק, או כל גורם אחר מסוגלים להרע לישראל. מה היה פגם זה? התורה עצמה רמזה לסיבות הרוחניות שהן כמו "הזמינ" את בואו של הצורר. התורה מסמיכה את הפסוק (שמות י, ו): "על ריב בני ישראל ועל נטותם את ה' לאמור, היש ה' בקרבנו אם אין", לפרשת התנכלותו של עמלק. הרמו ברור. הספיקות באמונה שהיו אי פה ושם בקצה המחנה, הם שגרמו לגרות את האויב.

מה נמלצו דברי חז"ל המצוטטים ברש"י (שם, ה):

סמך פרשה זו למקרא זה, לומר, תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צרכיכם ואתם אומרים: "היש ה' בקרבנו, אם אין", חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים לי ותדרעו היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך. היה אותו הבן רואה חמץ, ואומר: אבא, טול חמץ זה ותן לי, והוא נותן לו. וכן שנה וכן שלשית. פגעו באדם אחד, אמר לו הבן: ראת את אבא? אמר לו אביו: אינך יודע היכן אני? השליכו מעליו, ובא הכלב ונשכו.

במידה שאדם ואומה מודדין, בה מודדין להם. כיון שהתגלו בישראל סממני ספיקות באמונה, כאילו ת"ו השגחת הקב"ה אינה קבועה בישראל, מיד בא עמלק, סמל הכפירה, והתגרה בהם. כיון שעם ישראל היו פגועים במידה מסויימת בתחום זה, הקב"ה גילגל חובה על ידי חייב ויזמן להם את עמלק (ובספרים נאמר הרמו ש"עמלק" הוא בגימטריא "ספק"), ועל ידו חזרו ישראל להתחזק באמונתם.

* זו היתה "משנתו" האידיאולוגית של עמלק. מצאצאיו עמד המן הרשע שאף הוא כוקנו דגל בשיטת המקריות, ועליו נאמר הפסוק (אסתר ד, ו): "ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו" (ראה בספרנו "קריאי מועד" עמוד 163). גם כיום לדאבונו לא פטו מהעולם יורשיו הרוחניים של עמלק. הם דוגלים בתיאוריות

הכפרניות שבריאית העולם היתה (ת"ו) תוצאה של "תאונה" מקרית שאירעה בקוסמוס והאדם עצמו אינו אלא פרי צירוף מקרי של אטומים. שיטה זו גם גורסת שהיצור ששמו "אדם", אינו בעל בחירה חפשית אלא נשלט על ידי כל מיני יצרים ואינסטינקטים שאין לו עליהם כל השפעה. על ברכי גישות כפרניות אלו צמחה תורת הגזע הידועה לשמצה, ותיאוריות המקריות הן בעקיפין הבסיס לכל הרוע המצוי בעולמנו.

עלה א קדושת השבת מסייעת למחית עמלק

לאור האמור לעיל - שקליפת עמלק היא קליפה שרשית, ומשרישה באדם כפירי בהש"ת; דעת דקליפה; רפיון בתורה ובריאה - יובן היטב הקשר והשייכות בין זכון את אשר עשה לך עמלק' לבין 'זכור את יום השבת לקדשו' (עי' תחומא פרשת תצא אור ז), כי קדושת השבת מסוגלת לחזק את האדם בענינים אלו, כפי שיבואר:

אמונה

"הנה שבת קודש שנצטוונו שלא לעשות שום מלאכה, מורה על האמונה ובטחון להאמין בה' יתברך שהוא זן ומפרנס... כפירוש רש"י ז"ל על ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך (שמות כ, ט), שיהיה בעיניך כאילו כל מלאכתך עשויה, ולא חסר כלום" (מאור ושמש" פרשת ראה).

וזאת, כי "שמירת שבת קודש הוא עיקרה של אמונה", ולכן גם על ידי "סעודות שבת הנקראים 'סעודתא דמהימנותא' זוכים לאמונה שלימה" ("ישמח ישראל" פרשת לך אות י, י"ג).

משקל הנגד לכל התיאוריות הכפרניות שיסודן בעמלק היא השבת. כל מהותה של השבת אומרת ערות ברורה ומוחלטת שאין עימה ספק, כי העולם אינו פרי תוצר מקרי כלשהו, אלא יצירה מתוכננת שנוצרה במאמר פיו של בורא כל העולמות.

שביתת היהודי בשבת מהווה הכרזת עדות כי הוא מאמין באמונה שלימה 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וינה ביום השביעי'. העולם גם אינו מתנהל באקראיות, אלא מונהג בהשגחה פרטית מדויקת בידי מנהיג הבירה.

בהיות ישראל במדבר הם חוו לקח זה בצורה ברורה מדי שבת בשבתו. המן שירד לישראל כל יום במידה מדויקת, בדיוק "עומר לגולגולת, איש לפי אבולו", היה עדות ניצחת להשגחתו של הקב"ה בתבל. ומשנה חיזוק לאמונתם קיבלו ישראל מהעובדה שבשבת המן לא היה יורד, והם ניוונו מן המנה הכפולה שירדה עבורם ביום השישי. הרי אומר שהשבת מהווה ראיה ניצחת לך שאין מקורות בעולם, ועל כן השבת הינה יסוד האמונה.

ברוח זו יובנו דברי חז"ל שאמרו (שבת ק"ה ב):

* אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שלטה בהם אומה ולשון, שנאמר: 'ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט', וכתוב בתורה (ונאמר אחריו): 'ויבוא עמלק'. באימרה זו שייכו חז"ל את ביאת עמלק להתרשלות בשמירת השבת. אין מכך סתירה למה שהובהר לעיל שעמלק בא בשל הרפיון שחל בתחום האמונה, באשר הן הן הדברים. השבת היא ההכרזה הגדולה של האמונה, והיא המהווה סתירה מוחלטת לעמלק ולגישתו הנלווה. לפיכך כל פגיעה בשבת מהווה כביכול "הזמנה" לעמלק לבוא להתנכל.

התיקון לכך הוא ההתחזקות באמונה שנרמז בידי משה. המלחמה הראשונה נגד עמלק התנהלה בצורה השונה לחלוטין מכל המקובל במערכות

שב 13 נתיבות זכור שלוו

עד דלא ידע

אמנה כרם ר' צר

את הנשמה השולטת בכל הגוף, שלולא הנשמה אין האברים כלום, ועד"ו ש"ק היא נשמת תרי"ג המצוות. וזהו פי' שקולה שבת כנגד כל המצוות, כמו שהנשמה שקולה כנגד כל האיברים כי היא המחיה את כולם. ש"ק היא יומא דנשמתא בחי' נשמה דקדושה, וכמד"א השבת נועם הנשמות, וכנגד זה קליפת עמלק היא הנשמה דקליפה. ומשום כך אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון, שהנשמה דקדושה היתה שוכנת את הנשמה של הקליפה, וכיון שלא שמרו שבת ראשונה מיד יבא עמלק.

ובי' הענין, הדיסוד והשורש של כל תרי"ג מצוות המה אמונה וקדושה, הם ב' היסודות עליהם נבנית כל התורה. ובש"ק ישנם ב' ענינים אלו, ש"ק היא יסוד ושורש האמונה כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש, וכן ש"ק היא שורש הקדושה, כמד"א ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו, ש"ק היא מעיין הקדושה, ע"ד דאיתא בראשית חכמה שמ"ק שואב ויונק יהודי הרוצה להתקדש וממשיך על עצמו כל עניני קדושה. ובש"ק נכללים ב' היסודות אמונה וקדושה שהם נשמת כל התורה. והניגוד לזה היא קליפת עמלק הנלחמת בב' ענינים אלו, כמד"א אשר קרן בדרך, ופירש"י לשון קור שצינן אותך מרתחתך, היינו שצינן את תוקף האמונה שהיה לישראל אחרי יציאת מצרים והטיל קרירות באמונתם, ועוד פירש"י אשר קרן שהוא לשון שומאה שטימא את כלל ישראל. קליפת עמלק

"הנה השבת הוא באמת מיוחס להבריאה, בכללה, ואפילו הכי לא ניתנו רק לישראל, משום שהשבת צריך לקיומו מדת הבטחון, שידע שכל הפרנסה קצובה אליו... ושביתתו כשביתת העבד שמח בשביתתו, שמאמין שאינו חסר אליו מהשגחת הבורא אליו בפרטיות, וזה שאמר 'זכרת כי עבד היית במצרים ויוציאך ה' אלוהיך' הרי השגחתו הפרטית עליך... זה שאמר 'על כן צווק לעשות את יום השבת' ולא צוה לעמים אחרים, כי הם לא ידעו מההשגחה הפרטית, ולא יוכלו לקיים שמירתו..."³¹

* הרי ביאר ה"משך חכמה" כי דווקא עם ישראל, אשר חזה עין בעין בהשגחה הפרטית ביציאתו ממצרים הוא אשר יכול לשמור את השבת כהלכתה, ומאמין הוא אל נכון כי אין ניזוק הוא בפרנסתו, ושמירת השבת אינה מקפחת את שכרו כלל ועיקר, רק עם שראה וחש היאך הקב"ה משדד את מערכות הטבע, יכול לחדור ולראות מבעד למעטה הטבע. לכן דווקא האומה הישראלית היא אשר יכולה לשמור את השבת כהלכתה, ולהעיד בכך על משה בראשית.

נמצאנו למדים כי בשמירת השבת מכריזים אנו ואומרים, כי אין אנו שתיים את לבנו אחר הטבע האנושי, אחר ההגיון השכלי, מאמינים אנו באמונה העל טבעית ביוצר העולם בוראו ומחדשו. והכרזה זו עצמה היא קריאת תגר והכרזת המלחמה כנגד עמלק שכל תפקידו הוא לראות את הכל בעינים הטבעיות. ונמצאנו למדים טעם לשבח לקריאת פר' "זכור" דווקא בשבת.

מתגברת בב' עינים אלו של כפירה וטומאה, שפגמים אלו הם הנשמה של הקליפה. והר"ז בבחי' זה לעומת זה, כנגד כח הקדושה של ש"ק בב' עינים אלו שזה הנשמה של קדושה, יש קליפת עמלק בב' הפגמים של טומאה וכפירה שהם הנשמה של הקליפה. ולכן אלמלי שמור ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון.

ובזה י"ל אמרו והיה בהניח ה"א לך מכל אויבך וגו', בהניח מרומז על ש"ק שהוא יום מנוחה, בבחי' בהניח ה"א לך מכל אויבך, כמד"א בזה"ק כי בש"ק כל שולטני רוגזין ומארי דינא כולו ערקין ואתעברו מינה, וכדאיאת שבש"ק מופיע ומתגלה האור של שלש ראשונות, מפניהם בורחים כל כחות הס"א וכולו ערקין ואתעברו מינה מפתח ה' ומהדר גאונו, כח הש"ק מכניע ושובר את כל כחות הס"א. וזהו פי' והיה בהניח ה"א לך מכל אויבך, כאשר האור של שבת האור הגנוז יתגלה ביהודים אז תמחה את זכר עמלק, כי האור הזה שובר את קליפת עמלק.

וזהו פי' מאחז"ל כל זמן שזרעו של עמלק בעולם אין השם שלם ואין הכסא שלם, כדאיאת שזרעו של עמלק אין פירושו דוקא יוצאי הלציו אלא אלו שיונקים מקליפת עמלק, מב' הפגמים של כפירה וטומאה שהם הפגמים הקשים ביותר, ומשום כך מגיע הפגם כ"כ שאין השם שלם ואין הכסא שלם. עד בהניח ה"א לך מכל אויבך, כשהקב"ה יגלה האור וכח השבת אז תמחה את זכר עמלק. וזהו כח הש"ק שאפילו עבד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, כי כח הש"ק שובר את ב' הקליפות האלו. וזה נוגע הן בכלל והן בפרט, כאשר יהודי רוצה להתקדש בב' עינים אלו הדרך היא בכח הש"ק, ובהניח ה"א לך מכל אויבך אז תמחה את זכר עמלק.

ובשבת הזאת שבת זכור, ישנן ב' הבחינות של זכור את יום השבת לקדשו וזכור את אשר עשה לך עמלק, אשר ב' עינים אלו יחדיו מהוים את תכלית השלמות של עבודת ה'. כאמור-השבת היא בבחי' הנשמה של כל תרי"ג מצוות, כי שורש ותכלית כל תרי"ג מצוות הוא אהבת ה' ודבקות בה'.

וזה מתקיים בשבת שהיא בבחי' צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, כמו שנאמר בה (ישעיה נח) אם תשיב משבת רגלך וגו' אז תתענג על ה'. וענין זכור את אשר עשה לך עמלק הוא עקירת הרע, למחות את שורש הקליפה והרע של העולם. וכמו שישנה בכללות העולם, כך יש בה חלק השייך לכל יחיד בעבודתו הפרטית, לעקור מקרבו את קליפת עמלק הוא שורש הרע שבו שממנו תוצאות כל עניני הרע. וכמאמר הרה"ק המגיד מקוד"ניץ זי"ע, זכור את אשר עשה לך עמלק, את מה שעשה ממך עצם עמלק, שנהפכת בעצמך להיות קליפת עמלק. וזהו המצוה של מחיית עמלק שנאמרה לכל יהודי, שתכלית יעודו היא לעקור מקרבו את השורש פורה ראש ולענה, והזמן המסוגל לזה הוא בפורים ושבת זכור.

פ' נחמנו (ש' אהרן)

ה) וראה בפני מנחם פרי כי תצא תשניג בכתי"ק: קוראים פרשת מחיית עמלק לפני שלושים יום שקודם יוהכ"פ, ולפני שלושים יום שלפני פסח, התחלת ביעור החמץ, כי השבת עזרת כמ"ש חי' הרי"מ ז"ל והיה בהניח דבשבת כתיב למען ינוח, בנך ובתך ושורך וחמורך, ובמחיית עמלק כתיב (שמואל א, טו ג) מאיש עד אשה מעולל ועד יונק משור וגו' ועד חמור, עמלק רצה להכניס טומאה בכל והשבת יכולה להכניס קדושה בכל. ועוד שם בפר' זכור תשניג ליל ש"ק: עמלק הוא שהכניס את הספק היש ה' בקרבנו אם אין זכר, איתא והיה בהניח הרמז על שבת יום מנוחה, שהשבת מסייעת למחיית עמלק, ואפשר לומר "היש ה' בקרבנו" (עם הכולל) בגימ' שבת, כשיודעים שהשי"ת ישנו בכל מקום, שלא יתכן כלל מציאות אחרת, מתבטל הספק ואין כאן "אם אין".

156

150 MORE SHABBOS IN MY SOUL R. Bureh Leff

cable today, asks the Nesivos Shalom, when we no longer know who Amalek is? The answer is that we are obligated to destroy the Amalek within ourselves. In Kabbalah, the bad middos we possess are associated with the klipah, shell, of Amalek. On Shabbos, all the klipos and evil forces are shut out; only holiness reigns. Amalek exists "under the heaven" (as the pasuk says that we should erase Amalek from "mitachas hashmayim") but on Shabbos, we are lifted up above the heavens where Amalek cannot exist. Thus, Shabbos is the perfect day to destroy our personal Amalek, ridding ourselves of the evil tendencies we display at times.

18 טיים שבפרט זה גדולה מדרגת הש"ק מפורים, שבפורים צריך להיות פושט יד כדי שיתנו לו, ויש שהרבה לפגום בידיו בבחי' ידיכם דמים מלאו עד שכבר אינו יכול לפשוט ידו, אבל בשבת כתיב כפה פרשה לעני, הש"ק היא אתערותא דלעילא, שמן השמים נותנים לו יד שיוכל לפושטה. כפה פרשה לעני, אין עני אלא בדעת, שפגם במדת הדעת, ובשבת נותן לו הקב"ה שיוכל לפשוט ידו, והוא הזמן המסוגל להיתלץ מן המצבים הגרועים ביותר.

ובזה מתיישב מה שהקשו מדוע תקנו לקיים את מצות עשה דאורייתא של קריאת פרשת זכור בשבת קודם פורים, הרי בפורים קורין ויבא עמלק ומקיימים בזה את המצוה, ולשם מה יש לקרות פעם נוספת בשבת שלפני פורים. אכן הבי' בזה ע"פ האמור, שפנימיות הענין של תמחה את זכר עמלק אינו יכול להתקיים בשלימות רק "בהניח" ה' אלקיך לך מכל אויבך דהיינו בשבת, שכל שולטני רוגזין ומארי דינא כולו ערקין ואתעברו מינה, זה נותן כח ליהודי לקיים המצוה של תמחה את זכר עמלק, ולכך הזמן לקיים את מצות זכור הוא בשבת דוקא. משא"כ בימות החול שיש בהם גם שלטון הס"א אין יהודי מסוגל לעקור את זכר עמלק. ונמצא שהשבת הזאת היא מהשבתות הקדושות ביותר בשנה, שיש בה שלמות עבודת ה' הן בעשה טוב והן בעקירת הרע, שהשלמות לא יתכן באחד מהם בלבד, כי אם בשניהם יחדיו, זכור את יום השבת לקדשו וזכור את אשר עשה לך עמלק, המתאחדים בשבת הזאת.

ובשבת זכור מתאחדים ב' העינים, הן כח הש"ק והן בחי' זכור את אשר עשה לך עמלק, שבשבוץ הזה חל פורים שענינו מחיית עמלק, והארות הפורים ישנן כבר בש"ק שלפניו, כדאיאת בב"א שהשבת שקודם יו"ט יש בה כבר כל הארות

היו"ט, וההשפעות השייכות אליו נמשכות בש"ק שלפניו. והרי שבש"ק זו יש את כל המדרגות והגילויים השייכים לפורים, שיש בה ענין זכור את אשר עשה לך עמלק, וכן ענין קיימו וקבלו שהוא קבלת התורה מרצון, וגם בחי' כל הפושט יד נותנים לו, דאיאת בספה"ק שיהודי הפושט יד להשי"ת נותנים לו כל משאלות לבו, בבחי' דכ' באסתר מה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך ותעש. ומרן זי"ע

Some years, Shabbos falls out just before Purim and serves as both *parashas Zachor*, on which we read the Torah reading about Amalek, and *erev Purim*. The *Nesivos Shalom* explains⁴³ that only as a result of the holiness and strength of Shabbos are we able to engage in the mitzvah of erasing and destroying Amalek. The evil of Amalek is extremely powerful, and we are only able to counteract it through our observance of Shabbos. This is why we specifically read *parashas Zachor* on Shabbos and not on Purim itself, which is perhaps a more appropriate time. Removed from all distractions relating to finances and work, Shabbos allows us to strengthen our spirituality and thereby weaken the forces of Amalek. Destroying Amalek is one of the major themes of Purim, so it is very significant when *erev Purim* falls out on Shabbos. Either way, we should always spend our Shabbos before Purim engaged in the proper preparation for a meaningful Purim.

21 Outlooks: Insights - R. Leff

We live in the period of *ikvesa d'meshicha*, the last stage of exile, about which Chazal say, "Truth will be missing." The *Yerushalmi* says that when people lie, nature follows suit. Clouds form, and it appears that rain will fall, but no rain falls. Today a person can arise in the morning and dress in imitation cotton clothing, put on imitation leather shoes, sit on an imitation wooden chair, eat a breakfast of imitation egg with imitation meat, salted with a salt substitute and washed down with fruit juice that contains no fruit. We live in a period where truth is lacking — hence the proliferation of synthetics and imitation, even in nature itself.

During *Elul* a milkman came to the Telzer Rav and confessed that he had been diluting the milk and cheating his customers. He sought a program of repentance. The Telzer Rav told him that the first-step was to immediately stop diluting the milk. A week later the milkman appeared before the *rav*, obviously upset. "I have stopped diluting the milk as the *rav* prescribed, and my business is suffering. People refuse to drink my milk. They say it doesn't taste right." One can become so used to *sheker*, that it appears to be *emes*.

It is no wonder, then, that the *Shelah HaKadosh* emphasizes that success in child raising and education must be founded on the attribute of truth. One must strive to inculcate in every Jewish child an unswerving respect for the truth, which will create a foundation for proper conduct in all other areas.

Let us seek to be among those "who love truth and peace," and in this merit see the world of falsehood disappear as smoke and make way for the world of truth with the coming of *Mashiach* soon in our days.

226

חס, אינו זקן בכל אלה, כלנו כן צפיו, מי שאינו חריף לרמות קרוי חס. הרי כי זאת היא עיקר כח קליפתו של עשו, שהיה יודע ללמד ולרמות צפיו, ועל שם זה מתארו הכתוב "איש צד". היפך ממדתו של יעקב, שהוא מדת האמת, איש חס, כלנו כן פיו, וכמו שכתוב (מכה' כ') חסן אמת ליעקב. ולכן גם עמלק שירש תולדות הרע של עשו, היה עיקר קליפתו צמדת שקר ורמיה.

עוד יש לבאר מה שמקו לקרות פרשת זכור בשבת דייקה.

וגם לבאר מה שאמרו חז"ל (תנחומא חא) אין השם שלם ואין הכסף שלם עד שימחה זרעו של עמלק, למה תלויה הגאולה במחית עמלק דייקה.

על פי מה שכתבו בספרים הק', כי כמו של עמלק הוא כח השקר, ושמו מוכיח עליו, כי אופיות עמלק הם אופיות מעקל, שמעקל אח דרכי האדם שילך

בארצות עקלקלות, צדק השקר, היפך מדק הישר דרך האמת.

ובח השבת הוא היפך מזה, כי בשבת נשפעת מדת האמת, כמו שאמרו חז"ל (ירושלמי דמאי טו:) אפילו עם הארץ ירא לשקר בשבת כי אימת שבת עליו. וזה היה צדור לה לחז"ל כל כך שאי אפשר לו לשקר בשבת, עד שמפני כך מותר לאכול מפירותיו, ואין להם דין דמאי.

לבן חיקו לקרות פרשת מחיית עמלק * בשבת דייקה, כי צנח מדת האמת שנשפעת בשבת, אפשר להכניע כמו של עמלק שהוא כח השקר.

וזהו הענין שאין השם שלם עד שימחה זרעו של עמלק, כי ביאת בן דוד תהיה כאשר יעקר כח השקר מן העולם, וכמו שאמר הרה"ק רבי פנחס מוקאריץ ז"ע: 'שם הימה מדת השקר חמורה נעיינו בני אדם כמו עריות היה בן דוד נא מכבר'. והיינו מפני שמהותו ועצמותו של הקב"ה כביכול הוא מדת אמת, כמו שאמרו

חז"ל (שבת נה.) חומתו של הקב"ה אמת, וכמו שכתוב (תהלים קח ב) ואמת ה' לעולם. לכן בדי שימחה כח אלהותו יתבדך בעולם לעתיד לבוא, שאז כולם ידעו את ה' למקוטם ועד גדולם (ירמיה לא ג), ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים (ישעי' יא ט), צריכה להחליות מדת האמת במלואה ותוקפה. וזה אי אפשר להיות כי אם כאשר יתבדך כח השקר מן העולם. לכן אין השם שלם ואין הכסף שלם עד שימחה זרעו של עמלק, שהוא מקור השקר.

220

ובעשו הרשע מנינו, דעיקר כח קליפתו היה צמדת שקר ורמיה, כמו שאמר הכתוב (בראשית כ"ה כ"ז) ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו' ויעקב איש חס יושב אהלים, ופרש"י הק', יודע ציד, ללמד ולרמות את אביו צפיו וכו'. איש

ברוגו ובכעס על שיש לחזירו יותר ממנו
ועל שחזירו זכה לגדולה יותר ממנו
אלו כאשר האדם מטטר לבצו ממדות רעות
אלו ולבצו נכעו בקרבנו והוא מודה
במטאותיו ומכיר בשפל מצבו שעדיין לא
יאל ידי מוצתו כלפי שמיא אזי הוא תמיד
בשמחה ובטוב לבב צמה שיש לו כי גם
מה שיש לו הרי לא צא לו מזד הדין, אלא
בחסד חנם מאת הצורא צ"ה ולכן הוא
מודה ומשבח לה בשמחה רבה על כל
נשימה ונשימה שהקצ"ה מחיה אותו ברוב
רחמי וחסדיו וכל שכן שלא יתעצב על מה
שחסר לו.

וזהו הענין מה שנלטווינו לשמוח בכל שנה
 צימי הפורים הללו היינו שנלטווינו
 למחות מלצנו הכחות הרעים של עמלק
 במחשבה דיבור ומעשה ועל ידי זה ממילא
 סתעורר בלצנו שמחה וחדוה רבה שמחה
 פנימית הבאה מטרתם הלב ומכח שמחה
 פנימית הלזו לנו מתעוררים גם לשמחה
 חיצונית כדי לגלות את השמחה שבלצנו

להודות ולהלל לשמו הגדול על כל הטוב
 אשר גמלנו צימים אלו שזכינו להכניע כמו
 של עמלק והמנו.

33

משנכנס אדר מרצים בשמחה וזולאי אין
 * הכוונה בזה לעניני שמחה חיצונית לבד
 המשמח רק את חומר הגוף, אלא לשמחה
 פנימית הבאה מטרתם הלב, ממה שהאדם
 מטטר לבצו מכחות הרעים של גאווה ושוא,
 כאשר ציארנו, לכן נקבל עלינו שצכל
 מעשינו במשך יום הפורים, וצכל המצות
 שנקיים במשך היום, נכוין שצבט זה נוכח
 לעקור מלצנו כח הגאווה והשוא של עמלק.
 ועתה הזמן מסוגל לאדם לבדוק נפשו
 היטב עד כמה הוא מנוגע בכחות הרעים
 של עמלק הטומא, שרואה להמנאות
 ולהתגדל על חבריו, וכמה פעמים כאשר
 הוא רואה ומכיר שחזירו עומד להתעלות
 בתורה או בעבודה יותר ממנו, או
 שמכבדים את חזירו יותר ממנו, הוא
 מטטר מזה מאוד, ולפעמים אין לו
 מנוחה מזה מרוב קנאה וזעז, ומזה יכול
 להימשך שיעשה כמה מיני תחבולות לבטל
 את מעשי חזירו ולהשפיל את כבודו,
 ולתנאות צו חסרונות ועוולות, ולדבר עליו
 קרה לפני בני אדם. ולא יודה שעושה זאת
 מחמת אש הגאווה והקנאה הצוערת צו, כי

ושורש כח השוא הזה של עשו ועמלק
נלמח ממדת הגאווה כי מדת
הגאווה היא השורש המונע את האדם
מלהודות שעשה מעשה רע ושארץ לשוב
על מטאותיו ולכן מצינו (לקו"ם בשלח)
דעמל"ק בגימטריא ר"ס כי שורש קליפת
 עמלק, היא ענין התרוממות והתנאות
 בגאווה ותוספה, כמו שמצינו שכל האומות
 לא ילאו למלחמה נגד ישראל, אלא כאשר
 בני ישראל צאו לגבולם לבזוש ארצם, אבל
 עמלק צא להילחם עם ישראל צרפידים,
 צעט שצני ישראל הלכו בדרכם במדבר
 שממה, רחוק מגבולות בני אדם, צא עמלק
 וספז לשם, כמו שאמרו במדרש (תנחומא ט"א

31

וזהו ענין מצות מחיית עמלק, שנלטווינו
 למחות זכרו צכל דור ודור במחשבה
 דיבור ומעשה. כי כל הכחות הרעים הללו
 של עמלק, הן כח הגאווה והתוספה, והן
 כח השוא והשקר שנלמח ממדת הגאווה,
 מושרשים צכל אחד מישראל צכל דור ודור,
 שעל זה נאמר (שמות י"ז ט"ו) מלחמה לה'
 צעמלק מדור דור, היינו שצכל אדם
 מושרשים צטצע הכחות הרעים של עמלק,
 כי צכל אדם מושרש ענין הגאווה
 והתנאות הזה של עמלק הטומא (ע"י
 חגיגה י"ב ע"ט), כמו שאנו רואים הרבה
 פעמים, שהאדם אינו יכול לצבול כאשר
 רואה שחזירו מלליח ומתגדל יותר ממנו,
 אף שחזירו לא עשה לו שום רע. ומפני
 מדה זו של גאווה, אינו רואה להכיר
 ולהודות בצעמו שעשה מעשה רע, אלא
 אס עשה איזו עוולה או חטא, הוא מתרץ
 עצמו בצלף מיני תירוצים, שהוא אינו אשם
 צדבר, אלא זאת גרם לו חמת גרם לו,
 ולפעמים עוד ימלא להלביש את מעשיו
 צלבזוש של קדושה, שהיה צריך לעשות כן
 לשם שמים. וזהו כח השוא של עמלק, דעת
 דקליפה, שמונע את האדם מלהגדיל צין
 טוב לרע, וזהו מלחמה לה' צעמלק מדור
 דור, שצכל דור ודור צריך האדם לטטר כל
 מחשבותיו דיבוריו ומעשיו, מן הכחות
 הללו של קליפת עמלק המוטבעים צו.

ובחורת הקליפות הרעות הללו, של צחינת
שקר ושוא שהיו מוטבעים בעשו
ירש ושאל ממנו עמלק צן צנו, וזהו הרמו
צמה שנאמר צעמלק (שמות י"ז ט"ו) כי יד
על "כס י-ה", שקליפת עמלק הייתה,
לכחות את צחינת י-ה, היינו לכחות
ולהסמיר אלהותו ית' שהאדם לא ירגיש
אס הוא הולך צדרך ה' או לא, אלא הכל
יהיה שוה צעניו, רע או טוב שקר או
אמת, שאף אס עושה מעשה רע, יכסה
ויתרץ את מעשיו לומר שעשה מעשה טוב
ואמר על השקר שהוא האמת.

וזהו גם הענין מה שנאמר צעמלק (דברים
 כ"ה ט"ו), אשר קרץ צדרך, היינו שכח
 טומאתו של עמלק היה, לקרר את לב
 האדם, שלא יתפעל בקרבנו ממעשה רע
 אשר עשה, ולא יכאב לבצו על זה, אלא
 צעט שהיה לו לצבור לבצו בקרבנו ולהתחרט
 על איזו מעשה רע, יאמר שצחמת היה
 וזאת מעשה טוב, וממילא אין לו על מה
 לשזב, וזהו כח השוא.

29

והנה צמדת השקר ישן שחי צחינות,
 צחינת "שקר" וצחינת "שוא".
 שקר היינו, כאשר האדם יודע ומכיר
 בצעמו שהדבר הזה דבר שקר הוא, אלא
 שצא לפחות ולרמות את אחרים צשקריו,
 כמו עשו, כאשר היה צד ומרמה את אביו
 צפיו, האין מעשרין את המלח ואת התבן
 וגו', ידע הוא עצמו שקר ענה צפיו. ואס
 האדם מתנהג צדרך זה זמן רב, ואינו
 עוצד לתקן דרכי השקר שלו להתדבק
 צמדת האמת, אזי נופל לקליפה גרועה
 יותר מזה, הנקרא צחינת "שוא", שפירושו
 שמרמה גם את עצמו, דהיינו שאינו רואה
 להכיר ולהודות צמעשי השקר שלו, אלא
 אומר על השקר שזהו האמת, וכמו שכתוב
 (ישעיה ה' כ') הוי האומרים לרע טוב ולטוב
 רע שמים אור לחושך וחושך לאור. וגם
 עשו הרשע היה שקוע צקליפה זו של שוא,

32a

וזהו ענין מצות השמחה שנלטווינו לשמוח
 צימי הפורים האלו, כי כאשר האדם
 ווכה לטטר את לבצו מן הכחות הרעים של
 קליפת עמלק, מתעוררות על ידי זה בלצנו
 שמחה וחדוה רבה, שמחה פנימית הבאה
 מטרתם הלב, כי מדת העצבות צאה ממה
 שהאדם מרגיש שחסר לו איזה דבר, והוא

כח השוא של עמלק המושרש בו, מונעו מלהודות על מעשיו ומדותיו הרעים. ולכן מתרץ את מעשיו לומר, כי מה שמצטל את מעשי איש פלוגי, כוונתו כדי שלא יכבדו את האיש ההוא כל כך, כדי שזוה יגיל אנשים אחרים שלא יטעו אחרייו, וזוהו אש הקדושה הצוערת בקרבנו, לגלות את דעת האמת לבני אדם, והוא גודר גדר ועומד בפרץ למחות זעון הדור, ובני אדם גם בני איש, שומעים את דבריו הנאמרים בחלקקות לשונו, ומאמינים לו שבאמת מצוה גדולה להשפיל את האיש ההוא. ובאמת אין זה אלא מכתן של אותן מדות מושחתות של עמלק המושרשים בו, שבקרב לבנו טמון כח הגאווה והחוצפה של עמלק הטמא, וקליפה זו היא היא המושכתו לכל הדרכים הללו.

ובין כלל מעשי האדם מושרש כח השוא הזה של עמלק, שמעכב את האדם מלהודות בעצמו שעשה איזו חטא או עוולה כ"ל, וכאשר האדם מתרגל בכח השוא הזה במשך זמן מה, נהפך הדבר בקרבנו לטבע מוטבע, שבשום אופן אי אפשר לו להודות על חטאותיו, אלא כיון שהוא עשה איזה מעשה, אומר כי בודאי היה זה דבר טוב, יהיה איך שיהיה, כי כבר הורגל כל כך לרמות את עצמו ולמתן את מעשיו הרעים, עד שאינו יכול להכיר

ולראות בעצמו שום חטא. ולאדם כזה לא תועיל שום התעוררות לתשובה, כי לדעתו הרי מעולם לא חטא, ואין לו על מה לשוב, וכן עוצרים עליו ימים ושנים בלי שום התעוררות לחייון המעשים רח"ל.

במו כן בכל דור ודור, מושרש כח הרע של עמלק אף באנשים גדולים במעלה, כי אף איש חשוב וזר אור"ן, כאשר יבדוק נפשו הדק היטב, יראה כי בפנימיות לבנו הוא מנוגע הרבה בכח הגאווה והשוא של עמלק, שבראותו שחצירו

זכה ליקר וגדולה יותר ממנו, מלטער מזה בעומק לבנו, אף שאינו מפרש זאת צפוי, ואינו מדבר עליו סרה ח"ו, משום שאין זה לפי כבודו, שאי אפשר שחשוב כמותו ידבר סרה על בני אדם, אבל לפעמים במסית לפי תומו מוציא מפיו איזה דיבורים, אשר מהם אפשר להכיר, שאינו יכול להכיל את המעשים הטובים של חצירו, או כאשר יבקשו ממנו לעשות טובה לחצירו, לא יסכים לזה זעין טובה כראוי, מחמת נגיעה של קנאה ושנאה, על מה שחצירו זכה ליקר וגדולה יותר ממנו.

לראות הנה ונתעורר בימים קדושים הללו, לבדוק נפשינו היטב, ולעקור מלבנו המדות הרעות הללו, ולחקוק היטב בלבנו מדת ההכנעה והשפלות לפני כל אדם, כמו שכתב הרמב"ן הק' באגרתו "וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך", ולהתרגל לראות תמיד את מעלות חצירו ולא חסרונם, וכאשר יראה שחצירו עובד את ה' יוסף ממנו, יכניס בקרבנו שמחה עצומה, לשמח בזה שחצירו עושה נחת רוח ליולדו על ידי עבודתו ותורתו, ויכניע עצמו לפניו, ויבקש ממנו שילמדנו היטב יזכה גם הוא לעשות כמעשהו, וכן יכניע עצמו לפני כל אדם ללמוד ממנו איזה דבר טוב, וכל מקום אשר יראה איזו הנהגה טובה או מדה טובה, ילמוד לעשות כן.

שפתי חיים - 7 אפריל 1937

שבת - באילו כל מלאכתך עשויה 37

"כי אות היא בני וביניכם" (שמות לא, יג) - השבת היא הקשר והחיבור שבין עם ישראל לקב"ה. "לדעת כי אני ה' מקדשכם" - כאשר ידע שהכל בא מאת הקב"ה. הרי הכרה פנימית זו, הבאה ע"י דביקות בה', היא תתן לאדם את השלימות ואת השמחה. עצם הידיעה שהוא נשען על הקב"ה, זהו האות שביני וביניכם. לכן: "שמחו במלכותך שומרי שבת" - כי בשבת אנו מקבלים על עצמנו עול מלכות שמים בכל עומק משמעותו. הקב"ה הוא ה"מלך" ואין אנו מוסיפים מאומה לבריאה, ועלינו רק לעשות את רצון הקב"ה. זוהי קבלת עול מלכות שמים בשמחה מתוך הרגשה של שלימות, ואשר על ידה נזכה לקבל את השפעת הקדושה.

"ראו כי ה' נתן לכם את השבת" (שמות טז, כט) מבאר הספורנו "ראו" - התבוננו כי ה' נתן לכם את השבת, ואין זו מצוה בלבד (לשבות) אבל היא מתנה שלא נתנה - לזולתכם, כאמרם ז"ל: 'מתנה טובה יש לי בבית גנוי ושבת שמה ואני חפץ ליתנה לישראל' (שבת י:). וכן סידרו בתפילה ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם - והוא שישגיגו יום שכולו שבת" (ספורנו).

בשבת אפשר להגיע למדרגה של "ראו" - לראות את המתנה של שבת, והיינו השפעת הקדושה והרוחניות שיכול לרכוש בשבת. אכן שני תנאים יש בכך: "שבו איש תחתיו, אל יצא איש ממקומו ביום השבוע".

"שבו איש תחתיו" - כל אחד ישב במקומו וישמח בחלקו שקיבל מאת הקב"ה, וזוהי שלימות המנוחה בשבת שאינו מוטרד בענין העו"ה כמו תמיד: "חברי לוקח את חלקי...". "אני חייב לחטוף ממנו..." - כי בשבת הוא מתלמד שהכל מאת הקב"ה, הן התפקיד והן הכלים, והוא הנותן לכל אדם את כל הצורך לו, לפי התפקיד לו יועד בעולם. מה שיש לוולתו מיועד אך ורק עבורו, אילו הייתי אני צריך לקבל חלק זה, היה הקב"ה "דואג" לתת זאת לי.

38 "אל יצא איש ממקומו" - לא יהא מבטו "פזול" לעבר הזולת: "מה הוא עושה... מה יש לו?" אין לך לחרוג מתחומך וליכנס לתחום חברך! לך יש "עסק" עם הקב"ה, מה שהוא ייעד והעניק לך, הוא חלקך בעבודת ה'. בשבת אפשר להבין ולהושי את דברי חז"ל כי "אין אדם נוגע במוכן לחבצ"ו כמלוא ניה"מ" (יומא לח:). ושוב לא יעשה השתדלות שוא לקבל יותר. מנוחת הנפש האמתית היא ה"שמח בחלקו" שאינו מוטרד ומודאג, לא מהעתיד לבוא, לא מהזולת, כי הוא מרגיש סמוך ובטוח על שלחו ה'.
אע"פ שהשפעת השבת יורדת מלמעלה, דרושה עבודה מצידנו כדי לקבלה שנאמר: "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת" (שמות לא, טז) אל מנוחת השבת אפשר להגיע רק אם אנחנו "עושים" אותה. קדושת השבת היא הודמנות של שפע מאת הקב"ה, אך עלינו להבין את הכלים להתנותן ולהתחברם כי לקחם שבת ביום שבת הקדוש את השבת להתעלות רוחנית, באמצעות הכלים שברשותנו, כמו הלימוד בשבת, התפילה, שמירת השבת כהלכתה והתבוננות בה. אלה יביאו למנוחה מתוך שלימות, וכך נזכה לקבל את השבת כשמה: מקור הברכה.

ובגמרא (מגילה ל) משמע שצריך להקדים הזכירה לפני העשייה, כי צפורים נמחה כחו של עמלק בפועל, וצריך להקדים להזכיר מחייתו לפני זה. וזה גופא צריך ציבור מה ענין שצריך להקדים הזכירה לפני העשייה.

גם יש לבאר, מה שנשגב זכור קוראין פרשת עמלק. שזכרנו כי תלך, ששם נאמר נמחה את זכר עמלק. וצפורים קורין

פרשת עמלק שזכרנו בשלח, ששם נאמר נמחה את זכר עמלק.

ויבואר על פי מה שאמר הכתוב (אסתר * ז ה) אש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש אש ימיני, ודרשו חז"ל (מגילה י: ב) יאיר שהאיר עיניהם של ישראל בתפלותו, בן שמעי ששמע אל תפלתו, בן קיש שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו. ודקדקו מפרשי הש"ס, הלא הקדר היה להיפך, כי מקודם הקיש על שערי רחמים, ואחר כך שמע הקצ"ה את תפלתו, ומחוק קר האיר עיניהם של ישראל.

ותירצו בספרים הק' על דרך זה, כי גזירת המן באה מפני חטאם של ישראל, כמו שאמרו חז"ל (מגילה י: ב) מפני מה נמחיתו שונאיהם של ישראל שבאוחו הדור לליה, מפני שנהנו מסעודתו של אוחו רשע ומפני שהשתחוו לללם. ועל חטאם זה גדלה מאוד החרון אף למעלה, עד שאמרו חז"ל (אסתר ז י) שהגזירה כבר נתחמה למעלה בטיט, והיא צריכה לעורר רחמים רבים לנצלה.

והיאך היה בכחו של מרדכי לנטל גזירה קשה כזו, שכבר נתחמה בטיט. אלא זה היה על ידי כח החשונה של בני ישראל, כמו שנאמר בפסוקים, כי מיד כאשר נודע למרדכי את כל אשר נעשה, לבש שק ואפר, ויבא בצוף העיר ויזעק וקעה גדולה ומרה לעורר את לבבות בני ישראל, שיכירו את גודל הפגם שגרמו על ידי חטאם, ויחמרתו על מה שנהנו מסעודתו של אוחו.

רשע והשתחוו לללם. וגם אחר שלח להגיד למרדכי, לך כוונתם אל כל היהודים וצמנו עלי ואל תחללו ואל תחשו שלשת ימים וגו'. ובני ישראל קיבלו עליהם לתקן מעשיהם, ואף עוללים ויונקים החטנו, וזעקתם עלתה השמימה ותפלתם נתקבלה, וזכה זה היה אפשר למרדכי לנטל אף גזירה קשה כזו, כי בכח החשונה אפשר לנטל את הכל, כמו שאמרו חז"ל (פסחים ה) תשובה קדמה לנפול, היינו שזכנו החשונה ממשיתים אור גדול שלמעלה מסדר וטוב צריאם העולם, ותפי גדול אור היה, נכנע ושכר כח של המן, ותמילא נתקבלה בגזירה.

42

אנו מקשים על שער רחמים, היינו שק בכחנו להמשיך ביום הפורים אור גדול שלמעלה מסדר הטוב, כמו האור אשר המשיך מרדכי צימים ההם, ומגודל האור הזה נמחה כחן של המן ועמלק בפועל.

וזהו שאמרו חז"ל, כדי להקדים זכירה לפני העשייה, היינו כי על ידי האור היורד מלמעלה צפורים, נמחה כחו של עמלק בפועל, וכדי לזכות לזה צריכין להקדים הזכירה, להזכיר את פרשת עמלק, כדי שנתעורר מלמעלה לשזו אל ה', ולמחות כחו של עמלק מלבנו.

ובמקום זה קורין בשבת זכור הקריאה דפרשת כי תלך, שנאמר בו נמחה את זכר עמלק, דעיקר תכלית קריאה זו היא, שנתעורר למחשבה מלמעלה, למחות זכרו של עמלק על ידי עבודתנו. וצפורים

קורין הקריאה דפרשת בשלח, שנאמר זה נמחה את זכר עמלק, כי אז הקצ"ה מאיר אור מלמעלה, שעל ידי אור זה נמחה כחו של עמלק באתערותא דלעילא.

ועל ידי מלות 'נמחה' שאנו מקיימים בשבת, אנו ממשיתין ועושים בלי לקבל האור של 'נמחה' היורד צפורים, כי לכל שפע שיוצא מלמעלה, צריכין לעשות הכנה וכלי שיהא לו מקום לשכון שם. ולעבודת דהוא אלל הרה"ק רבי

לבן בקריאת פרשת זכור, עלינו לעשות השקיס לקבל בחוכם האור היורד צפורים, וזכה זה נוכח למלאות שקיס של השפעות טובות, להושע צפורים בכל

וזהו שאמרו, בן יאיר שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו, היינו שהאיר עיניהם שיכירו במעשיהם הרעים וידו על חטאותם, על ידי שזעק צעיר לעורר את לבבם לתשובה, ועל ידי זה, בן שמעי שמע הקצ"ה לתפלתו, היינו שנתקבל כח ועקמת ותשובתן של מרדכי ובני ישראל למעלה, וזכה זה בן קיש, היה בכחו להקיש על שערי רחמים, היינו לנטל אף גזירה שכבר נסגרו בפניה שערי רחמים. ושפיר מדויק הסדר, בן יאיר בן שמעי בן קיש.

ודבר זה חוזר ונשנה בכל שנה ושנה, כמו שנאמר במגילה (ט כח) והימים האלה מזכרים ונעשים בכל דור ודור, ונעשים היינו שכל דור ודור אנו צריכין לעשות ולפעול כמו אז, ובכל שנה ושנה צריך להיות הסדר על דרך זה, שמקודם צריכין להאיר עיניהם של ישראל שיכירו במעשיהם הרעים, ויחשורו לתשובה כמו

צימים ההם. וכמו אז צימים ההם היה מרדכי מאיר עיניהם של ישראל, שיכירו בחטאם וישבו בתשובה, בן כחו של מרדכי מעורר אותנו בכל שנה, כמו שנאמר בסוף המגילה (י א) כי מרדכי היהודי וגו' דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל ורעו, שלא נאמר דרש טוב ודיבר שלום, אלא לשון הווה, שכל שנה צעת הזאת, כחו של מרדכי מעורר את לבות בני ישראל לתשובה.

ולתכלית זו קורין פרשת זכור בשבת שלפני פורים, כדי לעורר את לבבנו, ולהאיר עינינו שניכיר ונודה על חטאתנו, למחות כחו של עמלק מלבנו. ועל ידי זה בן שמעי, הקצ"ה שומע תפלותנו, ומקבל תשובתנו לרצון. ועל ידי זה בן קיש,

43

316 Shabbos in My Soul R. Baruch Leff

Rav Moshe of Kobrin has a beautiful insight. In Friday night Kiddush, Shabbos is called "techilah l'mikra'ei kodesh." What does that mean? If you want to become holy, says the Kobrin Rav, if you want to begin doing teshuvah, you must start with Shabbos. You have to make Shabbos the techilah, the beginning of your "coming into kodesh." He explains that this is because it is impos-

sible to-purge oneself from those inner impurities that are present in the soul unless we allow the light of Shabbos to penetrate our essence. This is what cleanses us from our spiritual filth. The root of the word "Shabbos" is shav, meaning "return"; therefore, Shabbos must be the beginning of all teshuvah.

44

"מי שיוודע ומבין בוודאי יודע שתיקון ועבודה של שבת פרשת זכור הוא התיקון של יום הכיפורים, וצריך להתעורר עצמו בעבודה ובתשובה גדולה באותה שבת" ("תולדות אהרן" לפורים).

וביאורו בפשטות, דהנה איתא בזוהר הק' (ח"ב פח, א): "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין", ומבואר, ש"כל ההשפעה מימי השבוע נכלל בשבת שלפניהם... ועל כך בשבת זו פרשת זכור נכללים כל ההארות והתגלות החסדים מפורים", ולכן מתגוצץ בו קדושת יום הכיפורים, שהרי איתא ב"תיקוני זוהר" (דף נז ב): "פורים אתקריאת על שם יום הכיפורים" (ע"י בית אברהם" לפרשת זכור).